

Борис Херсонський

РОЗДРУКІВКА

Харків
«ФОЛІО»
2021

182.

+

* * *

Мені тринадцятий минало,
у школі я вивчав Тараса.
Життя складалося невдало —
хрущовський рік, порожня каса.

За білим хлібом в довгій черзі,
як у Москві до Мавзолею,
стоять похмурі люди змерзлі
в гастрономію, бакалію.

Де ж за селом пасуть ягняток?
Десь на підручника сторінці.
Привіт, Тарасе! Дня початок,
сиджу з млинцями наодинці —

холодні, сірі, як обличчя
старих сусідів з півпідвалу.
Двадцятье тужнее сторіччя
співа тиранам піснь зухвалу.

Мені тринадцятий минало,
і, Боже, як давно минуло,
і смерть своє готує жало,
як кат до скроні тулить дуло.

О думи мої, думи мої,
повсякдень з вами лихо й лихо.
Десь у приймальному покої
душа моя зітхає тихо.

А там десь розуму палата,
залізне ліжко без матраца.
Там ковдра, як життя, строката.
Там школа, де вивчав Тараса.

•————•

* * *

Не ходи без шапки — наживеш менінгіт.

Не читай у ліжку — наживеш сліпоту.

Загалом, виростеш — будеш той ще інвалід.

Але я ще не виріс — я тільки расту.

Я бачу позначки олівцем на одвірку. Здається мені,
що п'ять сантиметрів за рік — успіх, — і сміх і гріх.

Карибська криза. Світ тримається на волосині.

Вчися добре — будеш розумніший за всіх.

Розумніший за дядька Борю

в окулярах важких рогових,
розумніший за дядька Юру, що знає мій кожен крок.
Але не можна бути мудрішим за мертвих.

І не можна залишитися в живих.

Не кожен рядок в строфу. Не кожне слово в рядок.

Виростеш — будеш солдатом на бойовому посту,
красивим, як актор у радянському кіно.

Але я поки що не виріс. Я поки що тільки расту.

* * *

Найстрашніше, що я бачив у дитинстві, —
це бійка двох одноногих інвалідів війни.

Вони наїжджали один на одного
в триколісних інвалідних візках
з маленькими моторчиками
і били один одного милицями.

Обидва були п'яні.

Тоді я ще не читав «Айвенго»
про лицарські турніри.

• ————— •

* * *

Ножиці клацають навколо дитячої переляканої голови.
Дощечка на підлокітниках крісла. Тихо сиди.
Пасма темного волосся на білому. Скажете ви —
нічого тут боятися! Але жах проникає сюди.
Чубчик буде трохи вище брів, рівний такий.
Потилиця нагадує ошатний британський газон.
Якщо хлопчик сіпнеться — чубчик буде кривий.
Але це теж не страшно. Це дитячий фасон.
Все менше волосся на дитячій переляканій голові.
Очі наповнюються тугою. Але свобода близька.
Мене стрижуть в «Перукарні».

«Парикмахерские» — в Москві.

А тут Чернівці. Тут ідиш — мова міська.
Все інше — з акцентом. Парфуми на стелажах.
Перукар дядько Яша знає справу, йому все одне.
Нема чого тут боятися. Але серце стислося — жах.
Ви вже дорослі. Вам не зрозуміти мене.

ЗМІСТ

«Над головою хмара. Під ногами бруківка...» 4

Я ДІЙСНО ЦЕ БАЧИВ

«Мені тринадцятий минало...» 7

«Не ходи без шапки — наживеш менінгіт...» 9

«Найстрашніше, що я бачив у дитинстві, — 10

«Ножиці клацають навколо дитячої переляканої голови...» 11

«Чорні листи толю на палицях — то були прапори...» 12

«Я народився через п'ять років після Другої світової...» 13

«Черговий по класу з пов'язкою на рукаві...» 14

«На кожному стовпі закріплений був рупор...» 15

«Дивно, я пам'ятаю часи...» 16

«Коли доблесні радянські китобої 18

«Говорили про все — про жінок насамперед...» 20

«Від'їжджають. Вже зібрана остання валіза...» 21

Ода до двох Тарасів 22

«В реалі — розмови, а в інтернеті — чати...» 25

«Колись я був 26

«Начинається нова жизнь — incipit vita nova (латинское слово...» . 28

«Приходь до мене, зварю тобі чашечку кави...» 29

Для Люсі 30

«З глибини каяття бачиш зірки грехов на темном небе вини...» 31

«запиши мене в книгу життя запиши...» 32

«Щось здається мені...»	33
«Коли пишуть «як сказано вище»...»	34
«Рік смерті Брежнєва я проводив в Криму...»	35
«Ні кіно, ні попкорну, ні пляшечки кока-коли...»	36
«Що я можу сьогодні сказати про рідну Україну?..»	37
«Розтопимо камін. Танцює вогонь на полінах...»	38
«Перехідний вік — це старість, стара знайома...»	39
«чим частіше я отримую»	40
«Кажуть, поет Херсонський давно помер...»	41
«Господи Боже! Ты знаешь: чтобы любить стихи...»	42
«Я пам'ятаю все, але рідко згадую щось...»	43
«Повернувся Уліс на Итаку...»	44
«Чекаю на воскресіння мертвих. Не вірю, а — як по-слов'янськи? — чаю...»	45
Продовження думки.	46
«Де мій сором? Де провина?..»	49
«Ніхто не побачив, я вийшов із власної шкіри...»	50

З КЛЯПОМ У РОТІ

«Що за потвора над лісом кам'яновугільним ногою...»	53
«Ленін любив природу. І школяр-пролетарій...»	55
«Після першого сексу хлопчик розгублено говорить: «І всього-то?..»	56
«Другий семінар з курсу істмату...»	57
«Перша книга про секс називалася «Шлюб під мікроскопом»...»	59
«Позич троячку, товаришу, післязавтра зарплата...»	60
«щасливчик народився в сорочці з кляпом у роті...»	61
«стояти вже більше нема куди тим паче бігти кудись...»	62
Двір.	63
«Всю ніч хлопчиськові снилося темне, страшне підземелля...»	69
«Час універсамів і величезних білбордів...»	70

«...Тому що більше вона нічого не скаже...»	71
«Хтось придбав за п'ятнадцять тисяч почесний знак...»	72
«був хтось зараз ніхто...»	73
«підколотні змії та під'яремні люди...»	74
«У сутінках життя, з курячою сліпотою...»	75
«Ноги, громадяни, ноги побережіть!...»	76
«У велику селянську благочестиву сім'ю...»	77
«Він каже: ліберали — ті ж самі тирані...»	78
««Запам'ятай, мій дурню малий...»	79
«Насильство природне — всесвіт був створений так...»	80
«Ми, чію долю вирішують за океаном...»	81
«тіло лежить на продавленому матраці...»	82
«Він говорив...»	83
«якби писав прозу...»	84
Пам'яті Бориса Нечерди	85
Біографія	86
«Якщо б слухали маму, не були би дівки ледачі...»	87
«І хто винен, що вічність ми переходимо без зупинки?...»	88
«Приходимо з роботи. Тонкою цівкою з крана...»	90

НЕПРОГЛЯДНА ПІВНІЧ

«Країна Рад — країна розстрілів в тюремних підвалах...»	93
«Він мислив нас як різновид регулярного парку...»	94
«Ми думали, Керенський і Ульянов — усі свої люди...»	95
«Не відрізнити параду від маскараду...»	97
«Господи, це Тебе виводили, коли розсвітало...»	99
Ліквідація	100
«Береженого Бог береже...»	101
«Хіба ти не пам'ятаєш? Це він осторонь стояв!...»	102
«Коли завірюха надії розвіє...»	103
«Сталіна не було. А Ленін? Він був чи ні?...»	104

«Сталіна не було. Була порожнеча...»	105
«Сталіна не було. Була комп'ютерна зла програма...»	106
«Що було нещодавно? Сталіна не було...»	107
«Моїми вчителями були діти, чії отці...»	108
«Казка «Сіра Шийка»: ополонка вузька, лисиця повзе падлюча...»	109
«Мультфільми післявоєнної сталінської пори...»	110
«ми відібрали в них історію підручник за п'ятий клас...»	111
«В атласних стрічках і позументах, з зірками і хрестами...»	112
Ода двоголовому орлу	114
Соцреалізм	117
«Штандарти фіурера кинуті до стіни Мавзолею...»	118
«вистоявши ми перемогли й заблудили...»	119
«Ось що ми вивчали в радянській середній школі...»	120
«довгі роки війни...»	121
«Такі в нас життя. Такі у нас пироги...»	122
«онде старці столітні при медалях при орденах...»	123
«Пес в будці — зовсім не те, що пес біля ноги...»	124
«чую серцем ще будуть співати о сталіне мудром...»	125
«Промаринуй солдатів три роки в окопах...»	126
«Ми вірні діти казарми, ми слухняні онуки барака...»	127
«Вичищали пам'ять, переповнену приміськими...»	128
«Що робити солдатів, який знищив ворогів усіх...»	129
«Дивно, коли місце, що було твоєю країною...»	130
«Летить по колу риба, фарширована адреналіном...»	132

ЗІРЦІ НАЗУСТРІЧ

«Дітовбивці прямують до Віфлеєма...»	135
«Отже, Він народився у яслах, в печері, помежи...»	136
«Радіє Господній пророк Ісаїя, страх як радіє...»	137
«Ірод просить волхвів: «На зворотнім путі...»	139

«Біжи, Маріє, біжи...»	141
«Так Всевидючий погляд крізь старечі повіки...»	142
«Зірکو, сьай, завірюхо, мети!...»	143
«Сюжет Різдва постійний. Інша справа — пейзаж...»	144
«Новини, як зазвичай, фіксовані на темі...»	145
«Грудень рухається до Різдва. Привітання давно...»	146
«У Святвечір вони виповзають з усіх кутів...»	147
«Ну й негода — дощ, крижана крупа, хуртовина...»	148
«Де народжений нині цар юдейський невинний?...»	150
«Що говорити, не живемо в Парадізі ми...»	151
«В яку би прірву не западали зимові дні...»	152
«Ні двора, ні кола...»	153
«Казки південної зими — ні королеви, ні снігу...»	154
«Між долоньками Нового року і Христового Різдва...»	155
«Нова радість стала, но остались старые беды...»	157
«В церквах майже все готово — ялинки, вертеп надійний...»	158
«Ангели розспівалися десь понад хмарами...»	159
«Спробуй знайди зірку Різдва на небі! Хибно...»	161
«Мені снилася шістдесятирічна...»	162
Dies Irae	163
Мотиви псалма	166
«Ось раба Твоя — хай буде по Твому слову!...»	171
«Жінка дивиться прямо — в радості чи в гніві...»	172
Страсний четвер	173
«Лазар повстав — то насіння загального воскресіння...»	174
«Правду, правду говорю вам...»	175
«Ще один камінь відвалений, ще один гроб спорожнів...»	176
«Триста років тримав старого...»	177
«Преобразивийся на горі, Христе Боже...»	178
«Візантійського імператора Лева Ісавра...»	179
«Не упізнаєш архангела, що без ваг і меча летить...»	180

ПАЗЛ РЕСТАВРАТОРА

«Тягнуть Перуна, ох, тягнуть, чути гуркіт води...»	183
«Сидить на пагорбі апостол, занурений в мрію...»	185
«Якщо воля й існує, то тільки в степах...»	186
Григорій Сковорода	187
«Ні, то не вірші, то плач новий Єремії...»	189
«Що вершиться у світі? Події страховиті...»	191
«І ще бачила стіл, а за столом дідів...»	192
«Немовлям...»	193
«Кінь лікований...»	194
«людина лише припускає бог владу має...»	195
«який-небудь пан у минулому коханець імператриці...»	196
«Відступає армія, точніше, її недобитки...»	197
«Дами у сукнях до п'ят...»	198
«Тредіаковський любив Росію всім українським серцем...»	199
«Кажуть, сто років тому був поезії срібний вік...»	200
«Пазл реставратора — черепки, з яких відтворилася ваза...»	201
«Колись тут жили десятки тисяч. Але відтоді...»	202
«день хилиться до вечора втомився кожен квартал...»	203
«тарантела це тільки реакція на укус...»	204
«Старий диктатор — проза Південної Америки сімдесятих років...»	205
«хочу дитину від дуче...»	207
Легенда про Густава Рейнхардта	208
«Так говорив Лі Си, володарів радник...»	210
«В третю ніч молодика Володарю приснився...»	211
«Короткий осінній вечір скупий на тепло...»	212
«Зруйновані міста: Карфаген, Грозний, Алеппо...»	213
«Чорно-білі світлини сторічної давності...»	214
«Хучі-кучі-мен»-блюз	215
Блюз чорного kota	217

«Конфедерат утік і покинув свою сяючу мідну трубу...»	218
Мехелія	219
Біллі	220
Бессі	222
Спогади про Тбілісі	223
«Зачистять площу, замиють криваві плями...»	224

ТІЛЬКИ ОДНА ГРАФА

Річниця	227
«Що залишилось громаді від юдейського бога...»	229
Геноцид	230
Чернівці	231
«Цвинтарі — це спальні райони міста...»	232
«Тепер я розумію всі ці апокаліпсичні промови...»	233
«Одна вертикальна плита...»	234
Пам'яті Давида Гофштейна та іже з ним	235
«Все більше людей...»	236
«Человек, покинувший Черновцы...»	237
«В Закарпатті існує прислів'я: зникли, немов жиди...»	239
«пам'ятаю радянську поштову марку...»	240
Три анекдоти	241
«Грузинський художник, що живе у Львові...»	243
«Тато згадував...»	244
«Щодо Середньовіччя...»	245
«І сходить сонце, і знов заходить, і знов поспішає на схід...»	246
«Фольклорний кум — все одно що фольклорний біс...»	247
Хмельниччина	248
«Цариця субота йде по містечку. Легка хода, незримі сліди...»	249
«Ребе Нахман запитав Абрама: — Відверто мені говори...»	250
««Яка нам користь від посту? — спитали у Зюсі хасиди...»	252
«Учитель сказав...»	253

«Живе ребе на небі, під ним позолочений трон...»	254
«Хеппи нью йер! Шана това у-метука!..»	255
Ханука	256
«Темні люди на тлі освітлених вітрин...»	257
«під час меси в кельнському соборі...»	258
«Творець не чує молитви, коли навкруги чужинці...»	259
«Нас виполювали на городі, як висапують будяки...»	260

ПОВЕРНЕННЯ БЛУДНОГО СИНА

«В нашій мові рима Україна — руїна...»	263
«Хто, як, коли зруйнує Карфаген?..»	264
«На старих українських гривнях немає ані молота, ані серпа...»	265
«Козак Мамай з бандурою й люлькою...»	266
«Війна, пиятика, смерть у старих піснях...»	267
«У перспективі кожне дерево — поліно, колода чи плаха...»	268
Молитва	269
«Вони написали в історії хвороби...»	270
«Яка в тебе доля, така в тебе й натура...»	271
«Не бывають героями города...»	272
«В Одесі на кожному розі — новобудова...»	273
«З темної комори, де складовані портрети влади...»	274
«подавїться галькою з будь-якого кримського пляжу...»	275
«зелені чоловічки як зелені мухи...»	277
«Наші діагнози: ампутація Криму, гангрена Донбасу...»	278
«де гримлять гармати там невійськові втрати...»	279
«зелений хобот протигазу модель тридцятого року...»	280
«під час свят чоловіки стріляють в повітря...»	281
«ніхто не затертий ніщо не забуте...»	282
«Нема чого приховувати, є кого ховати...»	283
«Скільки разів говорити? Наша війна не така!..»	284

«Доки ворог не нападе...»	285
«Як же так? День такий, а ти прокинувся без гімнастерики...»	286
«Зимовий циклон. Кольорові плями...»	287
Монолог	288
Й. Б. — посмертно	290
«Посилаю тобі свою нелюбов, Ірино...»	292
«Мой родной язык — русский с примесью идиш...»	293
Антисуржик	294
«Это я, Господи, я — понаех, рогуль...»	295
«Ні, ніколи не зможу я стати рідним мові...»	296
«Єврей за Україну та мову її солов'їну...»	297
«Снять крест или надеть трусы, спрятав главный вещдок...»	298
«Вороженьки згинуть, наче роса на сонці...»	299
«Мовлення теж хворіє, й мова — вона теж вмирає...»	300

ХОЧ НАС І НЕМА

«Голоси з небес, голоси з-під землі...»	303
«Якщо смерть насправді існує, то тільки в житті...»	304
«Чую з усіх боків — час підбити риску...»	305
«Все частіше думаєш — що там наприкінці...»	306
«Де ти, моя доле? В глибокій криниці...»	307
«де ж човен той що ковзав по річці де ж...»	308
«одягай посмертну маску й не бійся смертельної тої хвороби...»	309
«не кожен лютий може похвалитися двадцять дев'ятим...»	310
«не кажіть світ зловив нас в мережу...»	311
«Зустрілися чоловіча старість і жіноча лють...»	312
«Що порадити молодому?...»	313
«Називання речей своїми іменами...»	314
«Відкриваю альбом, придивляюся до фотознімку...»	315
«За кожним героєм живий прототип...»	316

«Ми бачимо ціле. Вони кажуть — уламок...»	317
«Жук-олень не дуже схожий на оленя, а жук...»	318
«Під час злягання ведмеді обіймаються так, як ми...»	319
«Насильство існує. Полювання на добру людину...»	320
«В щілинах розчленованої землі потоки мертвої води...»	321
Він, вона, вони	322
«Не пишайся, дорога, узбіччям...»	323
«Нехай хоч крапля любові...»	324
«Не відрізниш тепер молитов від чуток...»	325
«З чого смієтесь, з чого ви плачете, діти?...»	326
«Хто безтілесний, прозорий...»	327
«Бог є любов, любов існує у світі...»	328
«Як все змінилося, друже! Здається, ще мить...»	329
«Коли від душевних мук все випадає з рук...»	330
«Хто поклав мені камінь на груди, як на терези гирю?...»	331
«Не обертайся, Орфею, бо втратиш кохану!..»	332
«Четверо хлопчаків, кволик, як на підбір...»	333
«Згадаймо пісню. Ось цю, що летиться поволі...»	334
«Не любив Булгаков Петлюру...»	335
«Скажи, як ми прожити дні...»	336
«Околиця міста. Що вулиця, що провулок...»	337
«Ах, Лесенько, ти — як блакитна квітка у полі...»	338
«Лев Миколайович писав: історія як паровоз...»	339
«Черевички Оксани, дідько в мішку за плечима...»	340
«Темна ніч, але в серцях провітління...»	341
«несчастнй я человек! бесконечности не измерю...»	342
«Куди йдеш, апостоле? З сокирою, в ліс, ялинку рубати...»	343
З днем народження, пане Григоріє!	344
«Пастернак порадив не відрізняти перемог від поразки...»	345
«Куди ти пішло, моє двадцятьє сторіччя?...»	346
«что теперь тебе, недоносок, что тебе теперь, отморозок?...»	347

«На тридцять третьому році Нової Ери...»	348
«Не гнобїть, атеїсте, християнина, християнине, не ображай атеїста...»	349
In memoriam	350
«Не ридай Мене, Мати, бачачи Сина у гробі...»	351
«Ох, коли взяли Тебе вороги за ґрати...»	352
«Ось, брати — зізнаюся: досі не розумію...»	353
Епітафія	354
«Кожного разу, викидаючи.	355
«Вона говорить:	356
 ДИСТАНЦІЯ МІЖ МИТЦЯМИ ПОВИННА БУТИ САНІТАРНОЮ. <i>Інтерв'ю з Д. Анастасьєвою.</i>	
	358